SUBSTANTIVE PROPRII DEVENITE COMUNE ÎN TERMINOLOGIA VITICOLĂ

DE

ION NUȚĂ

În terminologia viticolă românească referitoare la varietățile de struguri, un număr însemnat de cuvinte provin de la nume proprii, toponime și antroponime [1]. Dintre acestea, *gordin*, *-ă* și *zghihar*, *-ă* par a fi cele mai importante și, de aceea, ele au și dat naștere unor discuții controversate ivite atît în rîndul lingviștilor, cît și al specialiștilor în viticultură și ampelografie.

GORDIN, -Ă s.m. și f., adj. denumește o varietate de struguri cu boabele mărunte, dese, tari la coajă, foarte gustoase, de culoare verde-gălbuie, albă sau neagră; considerat de ampelografi a fi unul dintre cele mai vechi soiuri românești.

Dovada vechimii sale poate fi susținută și de faptul că termenul în discuție ne oferă una dintre cele mai vechi atestări ale unei denumiri pentru o varietate de struguri : varianta *goárdăn* apare, în 1840, în *Vocabular frănțezo-românesc*, de P. Poenar [2]. (Astăzi, în Oltenia, Galați și, izolat, în Iași.) Apoi, la scurt interval de timp, sînt înregistrate forma de bază și o serie de variante ale acesteia : *górdin* (și, rar, *gordín*) [3] (Muntenia, Oltenia, Galați, Iași, Vaslui, Vrancea), *gárden* [4] (Galați), *gordán* (și, rar, *górdan*) [5] („cu boaba alburie,

---

[1] Vezi Ion Nuță, *De la nume proprii la nume comune în terminologia viticolă*, în LR, XXX, 1981, nr. 3, p. 201—210, unde sînt analizate un număr de 135 de cuvinte derivate de la nume proprii : 114, de la toponime ; 21, de la antroponime.

[2] Vezi și PONTBRIANT, D., la 1862.

[3] COSTINESCU (1870) ; HV, 91 ; AT, 132 ; LMs., *Glosar* ; CIHAC, II, 123 ; JO, 53 ; DIV, 400 ; H/I, 401^{v} ; H/II, 11^{v}, 125^{r}, 165^{r}, 193^{r}, 207^{r} ; H/IV, 8^{r}, 83^{r}, 115^{r}, 245^{r} ; H/V, 102^{r}, 386^{r} ; H/VII, 67^{v} ; H/IX, 50^{r} ; H/XI, 246^{r}, 362^{v}, 400^{v} ; H/XII, 19^{r}, 105^{r}, 132^{r} ; H/XIV, 150^{v} ; D/4 545, 12^{r}, 240^{v}, 248^{v} ; D/4 546, 21^{v}, 121^{v}, 294^{v} ; D/4 547, 41^{v}, 141^{r}, 148^{v}, 176^{r}, 177^{v}, 192^{r}, 193^{v}, 197^{v}, 208^{v}, 212^{r}, 405^{v}, 427^{r} ; D/4 550, 74^{v} ; D/4 553, 34^{r} ; DV, 10 ; DDRF ; P, 5 ; NI, 7 ; VIN, 132 ; AVM, 33 ; TDRG ; BT, 407 ; U, 12 ; B, 559 ; PV, 10 ; DA ; TC, 23 ; TR, 15 ; TVR, 6 ; TS, 15 ; CADE ; IV, 140 ; TP, 28 ; BV, 24 ; BBH, 152 ; FME, II, 724 ; FME, IV, 686 ; ER, III, 407 ; CSV, 119 ; SCRIBAN, D. ; TSP, 99 ; TV, 37 ; TI, 12 ; PPR, 33 ; CNS, 346 ; L. șt. ICHV, I, 403, II, 109, VI, 530 ; CA, 270 ; CDER ; Amp., II, 681 ; DER, II, 584 ; ÎV, 170 ; ȚV, 160 ; OC, 71 ; LTR, 8, 612 ; Dv., 221 ; Ct. Ax., 137 ; An. ICVV, I, 123 ; BD,182 ; GO, 94 ; CVS, 242 ; MDE, 419 ; DEX ; SVR, 57.

[4] D/4 546, 352^{v} (1894).

[5] JO, 53 (1881) ; H/V, 34^{v} ; H/IX, 446^{v} ; H/XI, 26^{r}, 39^{r}, 78^{r}, 130^{r}, 165^{v} ; H/XVI, 3^{v}, 30^{r}, 41^{r} ; D/4 546, 73^{v}, 82^{r}, 99^{v}, 102^{v}, 105^{r} ; D/4 547, 125^{r}, 316^{r}, 323^{v}, 381^{r}, 388^{r}, 393^{r}, 400^{v},

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

subțirică la partea externă și gustos", DA ; tratatele de ampelografie consideră *gordinul* și *gordanul* soiuri deosebite și precizează că ultimul denumește o varietate de struguri cu boabele rotunde, mari, puțin îndesate pe ciorchine ; Oltenia, Argeș, Prahova, Vîlcea și, izolat, în Iași și Timiș), *gordeán* [6] („cu bob galben, bun ; e cel mai timpuriu la copt", DA ; Oltenia și, izolat, în Iași), *górden* (și, rar, *gordén*) [7] („cu boabe mărunte, dese, cu pieliță verde-închisă ; din el se face un vin foarte tare" ; DA ; Muntenia), *gordián* [8] (Oltenia), *gorgán* [9] („voluminos, cu boabele mari și tari, cu gust plăcut și aromatic, de culoare albă", DA ; Oltenia, Argeș, Tulcea și, izolat, în Iași și Vaslui).

Pluralul se întîlnește mult mai rar, în special, în Oltenia : *górdini* [10] și *gorgáni* [11]. Tot aici și, izolat, în Galați, apare *goárdăni* [12].

Substantivele feminine prezintă și ele atestări relativ vechi : *górdină* [13] („albă, cu boabele mari, se coace curînd", DA ; Buzău, Dolj, Galați, Mehedinți, Vrancea), *goárdină* [14] Vîlcea), *gordáná* [15] (Argeș, Vîlcea și, izolat, în Dolj), *gordeáná* [16] (Oltenia).

Cu valoare adjectivală s.m. și f. sînt atestate în sintagmele : *strugure górdin* [17] (Muntenia, Oltenia), *struguri górdeni* [18] (Prahova, Vîlcea), *poamă górdină* [19] (Iași), *poamă gordán* [20] (Iași), *poamă gordáná* [21] (Iași), *poamă goárdină* [22] (Iași).

Această vechime este probată și de faptul că toate formele menționate mai sus sînt urmate de determinări, care precizează calitatea sau originea varietății de struguri, și ajută la formarea unor compuse.

410[v], 431[v], 442[r], 456[v], 468[v] ; D/4 548, 123[r], 167[v], 175[v], 207[r] ; DV, 10 ; NI, 73 ; VIN, 140 ; RC ; VVA, IV, 140 ; [illegible] ; TR, 15 ; TS, 12 ; CADE ; B[illegible] DA ; SM, 29 ; TI, 15 ; CD, 44[illegible] V, II, 109, VI, [illegible]

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

1. S.m. și f. urmate de determinări; *górdin alb* [23] (Muntenia, Oltenia și, izolat, în Botoșani și Iași), *górdin de Dealul Mare* [24] (Buzău, Prahova), *górdin gurguiat* [25] (Buzău, Iași, Prahova, Vrancea), *górdin mare* [26] (Buzău și, izolat, în Argeș), *górdin mărunt* [27] (Buzău, Iași, Prahova și, izolat, în Dolj), *górdin negru* [28] (Argeș, Dolj, Prahova și, izolat, în Iași), *górdin rotund* [29] (izolat, în Buzău), *gordán alb* [30] (Oltenia, Argeș, Dîmbovița), *gordán bătut* [31] (Argeș, Olt), *gordán mare* [32] (Buzău, Olt, Vîlcea), *gordán mărunt* [33] (Olt), *gordán mic* [34] (Buzău), *gordán negru* [35] (Oltenia, Argeș, Dîmbovița), *gordán roșu* [36] (Argeș), *gordán verde* [37] (Dolj), *gordeán alb* [38] (Gorj), *gordián negru* [39] (Gorj), *górden alb* [40] (Giurgiu, Prahova), *górden fumuriu* [41] (Argeș), *górden negru* [42] (Dîmbovița, Prahova), *górdon alb* [43] (Vîlcea), *gorgán alb* [44] (Argeș, Dolj), *gorgán negru* [45] (Argeș, Dolj), *górdină cu boaba mare* [46] (Mehedinți și, izolat, în Dolj).

2. În compuse: *górdin-păsăresc* [47] = varietate de struguri de culoare albă, „cu cîteva boabe mari și rare, iar restul mici; e dulce la gust": cf. DA (Dîmbovița, Prahova și, izolat, în Vaslui), *górdin-ruginit* [48] = varietate de struguri cu boabele mărunte, de culoare albă-ruginie (Prahova), *górden-moale* [49] = varietate de struguri cu boabele mari, rotunde, apoase, de culoare

---

[23] BLb., 94 (1872); H/II, 58r; H/IV, 8r, 26r, 83r, 104v; II/V, 458r; D/4 545, 199v; D/4 547, 171v; DA; PO, 7; GO, 94.

[24] RVP, 31—32, 386 (1914); RV, 1937, 1—2, 11; CNS, 346; CA, 270; CJ, 50; CVS, 242; SVR, 57.

[25] NI, 7 (1900); BT, 407; B, 559; TR, 15; BV, 24; BBH, 152; FME, II, 724; CNS, 349; CA, 406; Amp., IV, 577; Cf. Ax., 142; SVR, 57.

[26] NI, 7

[27] NI, 7 II, 724; CNS, 349; Amp., II,

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

neagră (Olt), *górden-vîrtos* [50] = varietate de struguri cu boabele mari, tari, rare, de culoare cenușie (Olt).

2.1. Urmat de determinări în compuse: *gordán negru-moale* [51] (Vîlcea), *gordán negru-vîrtos* [52] (Vîlcea), *górden negru-moale* [53] (Dîmbovița, Giurgiu), *górden negru-vîrtos* [54] (Dîmbovița, Giurgiu).

Inițial, varietatea aceasta de struguri a fost specifică zonei viticole Dealul Mare (județele Buzău și Prahova, cu centrele: Valea Călugărească, Ceptura, Tohani — Pietroasele, Merei, Breaza), Olteniei (în special, zona Drăgășani) și Argeșului (cu precădere, zona Leordeni — Călinești) și era normal ca termenii cei mai mulți să se întîlnească aici. Materialul de pînă la 1900, oferit de lucrări cu profil viticol, dar și cel atestat de graiurile populare românești confirmă cu prisosință acest lucru. Astfel, de exemplu, în H/I—XVIII, din cele 97 de localități în care s-a răspuns *gordin*, *gordan*, *gordean*, *gorden*, *gordian* și *gorgan*, aproximativ 2/3 aparțin acestor regiuni; la fel, în D/4545 — 4554, 4557, la cele 77 de puncte anchetate, din care s-au primit în mare, aceleași răspunsuri, proporția se păstrează. Mai tîrziu însă, datorită faptului că această varietate de struguri s-a cultivat și în alte părți, termenii, așa cum rezultă și din anchetele directe și indirecte efectuate de noi în 1296 de localități din întreaga țară, s-au răspîndit și în alte regiuni, cuprinzînd, în momentul de față, excepțînd Transilvania, Banatul și Crișana, o însemnată parte din întreg teritoriul românesc. Ca urmare a acestui fapt, *gordin*, *-ă*, substantiv și adjectiv, este întîlnit acum în graiurile populare și sub forma altor variante, în derivate și compuse necunoscute sau urmate de noi determinări, forme atestate doar în rare cazuri de unele lucrări.

1. S.m. și f.: *gárdin* (izolat, în Dolj), *goárdin* (izolat, în Dolj), *górdăn*, (Galați, Olt și, izolat, în Vrancea), *górdon* (și, rar, *gordón*) (Vîlcea), *gárdină* [55] (izolat, în Buzău), *gordáncă* (Vîlcea), *górdenă* (și, rar, *gordénă*) (Dîmbovița), *gorgánă* (Buzău, Dolj și, izolat, în Iași).

1.1. Urmat de determinări: *gordánă albă* (Dîmbovița, Dolj), *gordánă mare* (Buzău, Vîlcea), *gordánă neagră* (Argeș, Dolj), *górdină albă* (Argeș, Dolj), *górdină boboasă* (Dolj), *górdină mare* (Argeș, Buzău), *górdină neagră* (Argeș, Dolj, Vîlcea), *gorgánă albă* (Dolj), *gorgánă bobată* (Dolj), *gorgánă mare* (Dolj, Vîlcea), *gorgánă neagră* (Dolj).

1.2. Derivate; *gordănél* (Vîlcea), *gordináș* (Argeș), *gordinél* (Buzău), *gorgănèl* (izolat, în Dolj).

1.3. În compuse: *gordán-moale* = varietate de struguri cu boabele mari, rotunde, apoase, de culoare neagră (Dolj), *gordán-vîrtos* = *gordin-vîrtos* (Argeș), *górdin-timpuriu* [56] = varietate de struguri cu boabele dese, mărunte, de culoare gălbuie, care se coace devreme (Buzău, Iași), *górdin-vîrtos* = *gorden-vîrtos* (Buzău, Iași, Vaslui), *gordánă-timpurie* = *gordin-timpuriu* (Buzău, Dîmbovița), *górdină-păsărească* = *gordin-păsăresc* (Prahova), *górdină-timpurie* = *gordin-timpuriu* (Dolj, Vîlcea).

---

[50] *Ibidem.*
[51] DVar., 233 (1896).
[52] *Ibidem.*
[53] H/IV, 152[v] (1884); DA.
[54] *Ibidem.*
[55] CDER (1958).
[56] BV, 24 (1935).

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

2. Adj. : *strugure gordán* (Argeş, Dolj, Vîlcea), *strugure gorgán* (Argeş), *struguri gorgáni* (Oltenia, Argeş), *poamă gordeánă* (Iaşi), *poamă gorgánă* (Iaşi).

Aşa cum se poate observa şi din notele de pînă aici care însoţesc cuvîntul de bază şi variantele acestuia, s.m. *gordin* (mai rar, femininul) este atestat, în special după anul 1900, în toate lucrările de viticultură şi ampelografie şi în majoritatea dicţionarelor explicative şi enciclopedice ale limbii române.

Cele mai multe dicţionare care înregistrează acest cuvînt au încercat să explice şi proveniența lui. S-a optat, de obicei, pentru o origine străină, cea rusă.

Astfel, fără a face precizările care se impuneau, TDRG, CADE, DA şi, mai recent, CDER (citînd, de fapt, TDRG şi DA) îl compară cu rus. *górdina* „dîrmoz, coacăze" ; DU derivă femininul *goárdină* (Şăineanu nu înregistrează forma de feminin) direct din rus. *gordina* „dîrmoz... ale cărui flori sînt albe ca strugurele *gordin*" : tot o derivare directă, a lui *gordin* de data aceasta (din rus. *gordina*), ne propune şi Margareta Ştefănescu [57].

Forma feminină, *goárdină*, s. şi adj., este derivată de CIHAC, II, 123, din v. sl. *grozdŭ*, *grozdovina*, *groznŭ* ; LMs., fără a preciza etimonul, introduce pe *gordin*, *-ă* în *Glosar*, deci îl consideră tot un element străin, nu unul de origine latină.

Discutînd originea cuvîntului, B. P. Hasdeu [58] îl derivă din limba dacă : *gordin* este „evidamente dacic" (p. 90) şi „inexplicabil din limbile latină, greacă, slavică, germană, turcă etc." (p. 91) ; deci : *gordin* < dacul *gordin* „dorit", „strugurul ca fruct dorit" = *gardhna* < tracul sudic *gord* = *garddha* < sanscritul *gardh* „a dori" < i.e. *gardh*.

SCRIBAN, D. nu are nici o indicaţie etimologică, iar dintre dicţionarele apărute în ultimul timp, singurul care-l înregistrează, DEX, dă etimologia necunoscută.

Specialiştii în viticultură şi ampelografie au încercat şi ei explicarea etimologiei cuvîntului în discuţie. Astfel, Gh. Nicoleanu [59] afirmă că, de vreme ce romanii au adus cu ei această varietate de struguri, i-au dat şi numele, *gordin*, în cinstea generalului cuceritor *Gordinus*. I. C. Teodorescu, unul dintre cei mai importanţi specialişti în domeniul viticulturii româneşti, susţine că denumirea provine de la numele regilor *Gordian* (I, II şi III), care au stăpînit Dacia aproape două secole după Traian, sau de la regele *Gordinus* din Frigia (Asia Mică), care era la origine trac [60]. Ultimul tratat general de ampelografie (vezi Amp., II, 681) împărtăşeşte aceste idei şi, în plus, consideră pe *gordán* un sinonim al lui *iordán*, derivîndu-l, indirect, din magh. *járdovány* [61].

Analizînd etimologiile propuse, este greu de acceptat o origine slavă a cuvîntului, mai ales că nici un dicţionar nu aduce probe convingătoare în această direcţie. Originea dacă ni se pare fantezistă, iar cea dată de ampelografi nu prezintă probitatea ştiinţifică necesară. În cel mai bun caz, ultimele lucrări ne sugerează o cale pe care s-ar putea merge, aceea de a vedea

[57] *Elemente ruseşti-rutene din limba românească şi vechimea lor*, Iaşi, 1925, p. 95.
[58] HV, 90—91.
[59] NI ; vezi şi BT, 408 ; BV, 24.
[60] Cf. Amp., II, 68 ; vezi şi lucrările acestui autor, citate la bibliografie.
[61] Amp., IV, 565.

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

dacă la baza cuvîntului *gordin* nu stă un antroponim. Și, într-adevăr, lucrurile par a fi așa.

Într-un document din 31 octombrie 1608, emis la Tîrgoviște, se precizează că „se dă cîmp, pădure și vie jupîniței Dabromirei, cumpărate mai înainte de la Dumitru Gordin din Buzău" [62], iar la 14 noiembrie 1610 se dă ocină în satul Vernești [Buzău] „însă din partea lui Gorden [63]. Peste 9 ani, la 12 septembrie 1619, tot la Vernești, se dă ocină, cîmp „și cu zece pogoane de vie în deal", cu case și vase cumpărate de la Dumitru Gordin din Buzău [64]. Deci, în părțile Buzăului, unde s-a cultivat și se cultivă masiv soiul de struguri pe care îl discutăm, exista un oarecare *Gordin* (*Gorden*), proprietar de vii, care, la un moment dat, dispensîndu-se de acestea, și-a legat numele de varietățile de struguri pe care le cultivase aici.

Așadar, *gordin* „varietate de struguri" provine de la numele de persoană *Gordin*, cu sensul inițial de „struguri cultivați în sau aduși din via lui *Gordin*". Celelalte cuvinte existente (*gordán*, *górden*, *gordián*, *gorgán* etc.) sînt variante ale termenului de bază, care, în unele cazuri, a putut fi apropiat și de alte nume de persoane, cum ar fi: *Gordan*, *Gorgan*, *Gorga*, *Gordie* ș.a[65]. Pentru *gorgan*, termen frecvent astăzi mai ales în Oltenia, s-a putut face o apropiere și de *gorgan* „movilă de pămînt", cu referire la forma strugurelui.

În DLR, cuvîntul ar urma deci să fie redactat astfel: *górdin*, *-ă* s.m. și f., adj., la care s-ar adăuga variantele: *gárden*, *gárdină*, *goárdăn*, *goárdin*, *-ă*, *gordán*, *-ă*, *-că*, *górdăn*, *gordeán*, *-ă*, *górden*, *-ă*, *gordián*, *górdon*, *gorgán*, *-ă*.

*

În centrul Moldovei, în special în zona viticolă Huși, este răspîndită o varietate de struguri, după părerea ampelografilor de origine autohtonă, cunoscută sub numele de ZGHIHARĂ (sau *chihără*, *ghihără*, cu unele variante: *zghihoără*, *chihoără*, *ghihoără*).

Forma considerată cuvînt-titlu, impusă într-un fel de Sextil Pușcariu, prin DA, este *chihoără*, motivată, probabil, și de faptul că avea la bază două atestări [66], prima cunoscută și de alte dicționare anterioare, care citează (TDRG) sau nu (DDRF) această sursă. Sub cuvîntul-titlu menționat, DA înregistrează apoi o serie de variante și trimite la cîte o singură lucrare: *ghihoără* [67], *ghihără* [68], *ghihără verde* [69] și *zghihără* [70].

De la început trebuie subliniat faptul că în DA atestările pentru s.f. sînt insuficiente și incomplete, deși, în momentul acela, o serie de lucrări, unele dintre ele, teoretic, consultate de autorii dicționarului citat, ofereau și alte date. Pentru înțelegerea mai exactă a problemei, dăm în continuare aceste forme, precizînd sursa (în *note*, după indicația *vezi și ...*, au fost date atestările ulterioare apariției DA) și aria actuală de răspîndire a lor.

[62] DIR, B, I, veacul al XVII-lea, p. 346.
[63] *Ibidem*, p. 490.
[64] DIR, B, III, veacul al XVII-lea, p. 417.
[65] Vezi în DOR (care, de exemplu, pentru *Gordin* trimite la subst. comun *gordin*) și în IORDAN, D., care însă, inexplicabil, nu atestă numele *Gordin*, întîlnit și astăzi frecvent chiar în părțile Buzăului.
[66] În realitate, era una singură, JO, 53, pentru că, cea de a doua, H/XVI, 66, este greșită, aici întîlnindu-se *ghihară*.
[67] JO, 53.
[68] H/VI, 131.
[69] H/XVI, 66. Trimiterea este greșită. Forma citată de DA apare numai în H/VI, 131[v].
[70] TDRG. Aici este, de fapt, *zghihoară*.

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

1. S.f. : *ghihără* [71] (Moldova), *ghihoără* [72] (Moldova), *sbihără* [73] (Vaslui), *sghiără* [74] (Vaslui), *sghihără* [75] (Moldova), *sghihoără* [76] (Moldova), *sghihărdă* [77] (Moldova), *sqihără* [78] (Vaslui), *zghigără* [79] (Vaslui), *zghigărdă* [80] (Vaslui), *zghihără* [81] (Moldova), *zghihărdă* [82] (Moldova), *zghihoără* [83] (Iași).

1.1. Urmat de determinări : *ghihără verde* [84] (Vaslui), *sghihără albă* [85] (Moldova), *sghihără verde* [86] (Vaslui), *zghihără albă* [87] (Moldova), *zghihără bătută* [88] (Moldova), *zghihără de Huși* [89] (Moldova și, izolat, în toată țara), *zghihără galbenă* [90] (Moldova), *zghihără neagră* [91] (Moldova), *zghihără rară* [92] (Moldova), *zghihără verde* [93] (Vaslui).

1.2. Urmat de determinări în compuse : *ghihără verde-bătută* [94] (Vaslui), *zghihără albă-bătută* [95] (Vaslui), *zghihără verde-bătută* [96] (Vaslui).

2. Adj. : *poamă ghihără* [97] (Moldova), *poamă sghiără* [98] (Moldova), *poamă sghihără* [99] (Moldova), *poamă zghihără* [100] (Moldova), *struguri de poamă ghihără* [101] (Vaslui).

---

[71] H/VI, 80[r], 131[v], 171[r], 198[v], 206[v], 214[v] ; H/VIII$_1$, 255[r] ; H/XV, 9[v], 15[r], 88[v], 306[r], 335[v], 342[r] ; H/XVI, 66[v], 142[v], 146[r], 405[r] ; D/4 551, 513[v] ; D/4 552, 151[r], 431[r], 446[v], 452[v], 456[r], 470[v], 490[v], 496[r], 510[r] ; NI, 90 ; DA ; vezi și Amp., III, 667 ; Ct. Ax., 252 ; RHV, 1972, 7, 56 ; SVR, 56.

[72] JO, 53 ; TDRG ; DA.

[73] H/VI, 181[v].

[74] H/XVI, 271[r] ; D/4 552, 442[v] ; vezi și BD, 182.

[75] H/VI, 74[r], 124[v] ; H/VIII$_1$, 5[v], 141[v], 205[r], 213[r], 232[v], 310[r] ; H/VIII$_2$, 11[v], 108[v], 117[r], 165[r] ; H/XV, 242[r] ; H/XVI, 223[v], 271[r], 280[r] ; D/4 551, 400[r], 411[r], 500[v], 505[v] ; D/4 552, 281[v], 365[v], 375[v], 391[r], 510[r] ; P, 5 ; GLB, 141.

[76] JO, 54.

[77] H/VI, 93[r] ; H/VIII$_1$, 296[r] ; H/VIII$_2$, 66[r], 234[v].

[78] H/VIII$_1$, 42[r].

[79] TR, 15.

[80] *Ibidem.*

[81] H/XVI, 349[r] ; D/4 551, 496[r], 552[r] ; VIN, 150 ; NI, 90 ; DA ; vezi și TC, 19 ; TS, 14 ; VVC, 17 ; BBH, 146 ; L, 3 ; SM, 149 ; TI, 8 ; FME, IV, 685 ; CA, 180 ; L. șt. ICHV, II, 109 ; Amp., III, 667 ; ÎV, 172 ; CJ, 50 ; Ct. Ax., 252 ; BD, 183 ; GO, 98 ; HUȘI, 39 ; RHV, 1972, 7, 56 ; MDE, 1 012 ; SVR, 147.

[82] H/VIII$_1$, 314[r] ; H/VIII$_2$, 240[r] ; H/XVI, 171[v].

[83] TDRG.

[84] H/VI, 131[v] ; DA.

[85] GN, 273.

[86] *Ibidem.*

[87] NI, 90 ; MC, 7.

[88] VVC, 20 ; vezi și CA, 412.

[89] HO, 9 ; vezi și CNS, 683 ; L. șt. ICHV, I, 403 ; CA, 270 ; Amp., III, 667 ; ÎV, 172 ; DER, IV, 940 ; Ct. Ax., 252 ; MV, 27 ; An. ICVV, I, 71 ; HUȘI, 80 ; CVS, 242 ; RHV, 1972, 7, 56 ; MDE, 1 012 ; PVV, 110 ; DPBA, 328 ; SVR, 147.

[90] NI, 7 ; vezi și BBH, 146 ; CNS, 683 ; CA, 270 ; Amp., III, 667 ; Ct. Ax., 252 ; CVS, 242 ; RHV, 1972, 7, 58 ; SVR, 147.

[91] NI, 7 ; vezi și MC, 7 ; CNS, 98 ; CA, 305 ; Amp., II, 169 ; ÎV, 177 ; Ct. Ax., 32 ; BD, 183 ; SVR, 147.

[92] VVC, 20 ; vezi și CA, 412 ; ÎV, 172.

[93] NI, 7 ; vezi și BBH, 146 ; RHV, 1972, 7, 58.

[94] GN, 273.

[95] NI, 7 ; vezi și BBH, 146 ; Amp., III, 667 ; RHV, 1972, 5, 58.

[96] BBH, 146 ; vezi și Amp., III, 667 ; Ct. Ax., 252.

[97] H/VI, 23[r], 132[r] ; H/XV, 50[r] ; D/4 549, 235[v] ; D/4 552, 370[r] ; vezi și BD, 182.

[98] H/VI, 63[r].

[99] H/VIII$_2$, 133[r] ; D/4 552, 403[r].

[100] VIN, 134.

[101] H/VI, 187[v].

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

2.1. Urmat de determinări: *strugure de poamă ghihără albă* [103] (Vaslui).

Ceea ce mai surprinde la prima vedere, consultînd dicționarele, în special DA, este faptul că nici unul dintre ele nu înregistrează forme masculine, deși, pînă la apariția lor, unele lucrări, care figurează în bibliografia acestora, atestă substantive și forme adjectivale de acest gen. Astfel, întîlnim: *ghihár* [104] (Vaslui), *sghihár* [105] (Bacău, Iași, Vaslui), *zghihár* [106] (Iași, Vaslui), *zgihár* [107] (Vaslui și, izolat, în Iași), *ghihár galben* [108] (Vaslui), *ghihár negru* [109] (Vaslui), *strugure ghihár* [110] (Vaslui).

Credem că atestările existente pînă la apariția DA și, în special, cele din *Chestionarul* lui B. P. Hasdeu, material fișat și folosit de dicționarul amintit, ar fi dat dreptul autorilor, în acel timp, să considere cuvînt-titlu pe *ghihără*, datorită ponderii acestei forme, și nu pe *chihoără*, pe baza unei unice referințe. Ar fi fost mai aproape de adevăr redactarea: *ghihár, -ă* s.m. și f., adj., după care ar fi urmat variantele, deci și *chihoără*. De asemenea, dreptul de cuvînt-titlu l-ar fi putut căpăta și *sghihár, -ă*, eventual chiar *sghihárdă, zghihárdă*, evident, cu mult mai multe atestări decît *chihoără*. Dintre cuvintele care trimit la o singură sursă, ne putem întreba de ce, de exemplu, nu a fost ales ca termen de bază *ghihoără, sbihără, sghiără, sghihoără, sgihără, zghihără* sau *zghihoără*?

Tratatele de viticultură și ampelografie înregistrează frecvent forma *zghihără*, impusă în literatura de specialitate începînd cu anul 1900 [110], dar ele consemnează totuși și varianta de pronunție *ghihără* [111].

Astăzi, formelor citate pînă acum li se adaugă și altele, răspîndite tot în Moldova, cu precădere în județul Vaslui. Dintre acestea, amintim pe cele mai importante.

1. S.m. și f.: *chihár* (Vaslui), *chihoár* (izolat, în Vaslui), *zghehár* (Iași, Vaslui), *zghihárd* (Moldova), *chihără* (Iași, Vaslui), *chihoárcă* (izolat, în Vaslui), *ghihárdă* (Iași), *zgaiárdă* (Iași, Vaslui), *zghehără* (Bacău, Vaslui), *zghiără* (Iași).

1.1. Urmat de determinări: *zghihár alb* (Vaslui), *zghihár galben* (Iași, Vaslui), *ghihără de Bohotin* (Vaslui), *ghihără de Huși* [112] (Moldova), *sghihără de Huși* [113] (Moldova), *zghihără de Huși albă* [114] (Vaslui), *zghihără de Huși galbenă* [115] (Vaslui), *zghihără de Huși verde* [116] (Vaslui).

1.2. În compuse: *ghihără-bătută* = varietate de struguri cu boabele mari, bătute pe ciorchine, de culoare verde-gălbuie (Vaslui), *zghihără-bătută* (Vaslui).

---

[103] H/XV, 49v.
[104] H/VI, 152r, 227v; D/4 552, 515r.
[105] H/VIII$_2$, 89v; D/4 551, 298r.
[106] H/VI, 227v.
[107] H/VIII$_2$, 15r.
[108] D/4 552, 502r.
[109] *Ibidem.*
[110] H/VI, 49r.
[111] Vezi NI.
[112] Vezi Amp., III, 667.
[113] PVV, 110.
[114] CVS, 241.
[115] PVV, 110.
[116] *Ibidem.*
[117] *Ibidem.*

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

2. Adj. : *poamă chihără* (Vaslui), *poamă chihoără* (Vaslui), *poamă ghihoără* (Moldova), *struguri ghihări* (Vaslui), *struguri zghihări* (Iași, Vaslui).

2.1. Urmat de determinări: *poamă ghihără albă* (Vaslui), *poamă ghihără verde* (Vaslui).

În cele trei dicționare amintite mai sus (TDRG, DDRF și DA), singurele care discută termenii ce numesc varietatea prezentată aici, paragraful etimologie lipsește. Răspunderea „rezolvării" acestei probleme și-au luat-o însă specialiștii din alte domenii, în primul rînd ampelografii. Astfel, în 1974, Avram D. Tudosie [117] afirmă că *zghihara* (*de Huși*), „un soi autohton, moldovenesc, din Huși", cunoscut „chiar de pe vremea lui Ștefan cel Mare" (p. 154), cînd i se spunea *poamă (moldovenească) de Huși*, pare „a fi de origine otomanătătară" (p. 111). Schimbarea numelui din *poamă de Huși* în *zghihără (de Huși)* a avut loc „în timpul năvălirilor și ocupațiilor otomane". Turcii, la fel tătarilor, găsind „beciurile pline cu vin din acest soi, limpede precum cristalul, moderat alcoolic și destul de acid la băut, însușiri ce produc o oarecare dezagreere, «scuturîndu-i», «zguduindu-i»,, «ghihuindu-i» sau «zghihuindu-i» și oprindu-i să bea prea mult, l-au «botezat», neștiind adevăratul nume, »Ghihuială», iar soiul, «Ghihară»" (p. 111). Este evident că ne aflăm în fața unei „perfecte" etimologii populare care „explică" toate variantele ca fiind, așa cum s-a mai spus și se mai spune încă, rezultatul fanteziei oamenilor.

Într-un articol publicat însă cu zece ani mai înainte, istoricul ieșean C. Cihodaru [118] face precizarea că „*sghihara* a fost adusă de coloniștii maghiari din Huși" (p. 5). Este vorba deci de o varietate importată, adusă în Moldova, la Huși în primul rînd, de o populație venită, probabil, din părțile Transilvaniei sau din vestul și nord-vestul țării.

Anchetele dialectale întreprinse de noi într-un număr de 103 localități ale județului Vaslui, la care se adaugă multe altele din zone limitrofe, ne-au oferit un material lingvistic care ne permite să încercăm a rezolva etimologia lui *chihoără* (*ghihără, ghihoără, zghihără*; cuvînt-titlu și variante stabilite de DA).

În aceste anchete, printre numele date de informatori varietăților de struguri, figurează și *bihăr* (Huși și Stănilești — Vaslui, Odobești — Vrancea), *bihără* (Iași, Vaslui), *bihoără* (Comarna — Iași, Huși — Vaslui), *strugure bihăr* (Comarna — Iași, Huși — Vaslui, Odobești și Panciu — Vrancea), *poamă bihără* (Iași, Vaslui) s.m. și f., adj., care denumesc o varietate de struguri cu boabele de mărime mijlocie, uneori mari, sferice, adesea neuniforme, rare, de culoare verde-gălbuie, galbenă sau alburie, definiție care corespunde aceleia date de ampelografi varietății *zghihără*.

Toate aceste lucruri ne determină să credem că *bihăr, -ă* provine de la numele topic *Biharea* „cetate întărită din secolul al X-lea, situată la N—V de Oradea" (vezi și *Biharia*, astăzi comună în județul Bihor, cunoscut centru viticol; *Bihor*), cu sensul inițial de „struguri cultivați în (la) sau aduși din (de la) *Biharea* (*Biharia, Bihor*).

La început, vița de vie care producea acești struguri a pătruns în Moldova cu numele de *viță (vie) de (din) Biharea (Biharia, Bihor)*, care, mai

[117] Vezi PVV.

[118] *Podgoriile de la Cotnari și Hîrlău în economia Moldovei din secolele XV—XVIII*, în „Analele științifice ale Universității «Al. I. Cuza» din Iași", (serie nouă), secțiunea III (Științe sociale), a. Istorie, tomul X, 1964, p. 1—27.

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

tîrziu, a devenit *viță (vie) bihără*. Cu timpul s-a specializat în sintagmele *poamă bihără* și *strugure bihár*, denumind varietatea respectivă de struguri și, în fine, substantivat din aceste sintagme, a ajuns *bihár, -ă*

Formele cu *ghi*, cele mai numeroase, sînt urmarea palatalizării oclusivei bilabiale sonore: *b* > *ǵ* (*ghi*); cele cu *chi* provin din înlocuirea oclusivei velare palatale sonore prin corespondenta ei surdă: *ǵ* (*ghi*) > *ḱ* (*chi*); altele au *z* sau *s* protetic, prin analogie cu forme ca: *zbenghi-benghi*, *zbici-bici*, *zbiciui-biciui*, *zborși-borși* etc.

În sprijinul acestor afirmații vin și unele explicații primite pe teren. La Stănilești — Vaslui, de exemplu, informatorul a ținut să facă următoarea precizare: „*bihără*, cum i-ai zice mata; la noi îi *ghihără*, cu *ghi* sau cu *chi*, cum vrai; la C.A.P. îi spun *zghihără*, ca la carte". La Moșna — Iași, informatorul, după ce a dat sintagma *poamă bihără*, a făcut precizarea: „sau *ghihără*, *ghihoără*, *zghihoără*". La Pîhnești — Vaslui s-a răspuns „*strugure ghihár* sau *bihár* (de la Bihor)". Și exemplele s-ar putea înmulți.

Discuția purtată duce, după părerea noastră, la concluzia că în DLR cuvîntul-titlu ar trebui să fie *bihár, -ă* s.m. și f., adj., sub care ar urma variantele: *chihár, -ă, chihoár, -ă, ghihár, -ă, ghihoár, -ă, schihár, -ă, zghihár, -ă* etc.

Cele două cuvinte discutate aici vin să completeze o listă extrem de bogată a unor termeni, denumiri pentru soiuri de struguri, proveniți din antroponime și toponime, procedeu întîlnit destul de frecvent și astăzi pe întreg cuprinsul țării, cu precădere în zonele viticole.

BIBLIOGRAFIE

Amp. I—VIII = Gh. Constantinescu și colab., *Ampelografia Republicii Socialiste România*, I—VIII, București, 1959—1967.

An. ICVV, I—II = „Analele Institutului de Cercetări pentru Viticultură și Vinificație", București, I, 1968; II, 1970.

AP = M. Ambrosi, *Podgoreanul priceput*, Craiova, 1913.

AT = P.S. Aurelianu, *Tera nostra. Schițe economice asupra României*, București, 1875.

AV = Dumitru N. Atanasiu, *Durabilitatea viilor americane altoite. Tratat practic de viticultură*, Tîrgu-Jiu, 1913.

AVM = S.P. Augustin, *Viticultura modernă. Noțiuni de fabricațiunea vinului*, București, 1902.

B = V. Brezeanu, *Tratat de viticultură*, București, 1912.

BARCIANU = Sab. Pop—Barcianu, *Dicționar român-german și german-român*. Partea I: *Română-germană*, ediția a treia, revidat și complectat de dr. P. Barcianu, Sibiiu, 1900.

BBH = D. Bernaz, C. Hogaș, A. Billeau, *Tratat de viticultură*, I, Huși, 1937.

BD = Al. Borza, *Dicționar etnobotanic*, București, 1968.

BDV = Th. Bejan, V. Dvornic, *Viticultura*, București, 1954.

BLb. = George Baronzi, *Opere complecte*, I: *Limba română și tradițiunile ei*, Galați, 1872.

Bl. V = A. Bulencea, *Viticultura*, București, 1955.

BS = Iosif Bahtalovschi, *O mică schiță ampelografică. Speciile de vițe cultivate în Basarabia*, Chișinău, 1919.

BT = V.S. Brezeanu, *Tratat de viticultură*, București, 1906.

BV = D. Bernaz, *Varietățile viței de vie proprii podgoriilor românești*, București, 1935.

BVT = Athanasie Bulencea, *Viile și vinurile Transilvaniei*, București, 1975.

CA = Gherasim Constantinescu, *Ampelografia*, București, 1958.

CADE = I.-A. Candrea—Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea românească"*. Partea I: *Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi*, de I.-A. Candrea, București, 1931.

CG = Gh. Ungureanu, Gh. Anghel, Const. Botez, *Cronica Cotnarilor*, București, 1971.

CD = Dr. Gh. Constantinescu-Ismail, *Soiuri de vițe roditoare cultivate în podgoria Drăgășani*, București, 1943, p. 37—64.

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

CDER=Alejandro Cioranescu, *Diccionario etimológico rumano*, fasc. I—VI, Biblioteca filológica, Universidad de la Laguna, 1958—1961.
CIHAC, I—II=A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, I—II, București, 1870—1879.
CJ=Gh. Constantinescu, V. Juncu, *Viticultură și vinificație*, București, 1967.
CNS=Gherasim Constantinescu și Elena Negreanu, *Studiul însușirilor tehnologice ale soiurilor de viță roditoare (vitis vinifera sativa)*, București, 1957.
COSTINESCU=Ion Costinescu, *Vocabular româno-francesu*, București, 1870.
CSV=Gh. Constantinescu-Ismail, *Selecțiunea în viticultură cu privire specială la varietățile românești*, București, 1939.
Ct. Ax.=Gherasim Constantinescu, Olga Alexei, *Les cépages roumains*, Bucarest, 1967.
CVS=Gherasim Constantinescu, *Viticultură specială*, București, 1971.
CVV=Teodor Martin, Gherasim Constantinescu, Dionise Bernaz, Ion Dumitrescu, Mihai Martin, *Cultura viței de vie și prepararea vinului*, București, 1959.
D=Nicolae Densușianu, Răspunsuri la *Cestionariu despre tradițiunile istorice și anticitățile țerilor locuite de români*, partea I, București, 1893, Biblioteca Academiei R.S. România, ms. rom. 4 545—4 554, 4 557.
DA=*Dicționarul limbii române*, publicat de Academia Română, București, 1913 ș.u.
DC=Vasile Bianu și Ioan Glăvan, *Doctorul de casă sau dicționarul sănătății*, ediția a II-a, Cluj, 1929.
DDRF=Frédéric Damé, *Nouveau dictionnaire roumain-français*, I—IV, Bucarest, 1893—1895.
DER, I—IV=*Dicționar enciclopedic român*, I—IV, București, 1962—1966.
DEX=*Dicționarul explicativ al limbii române*, București, 1975.
DIR, B, I, III=*Documente privind istoria României*, veacul al XVII-lea, B. *Țara Românească*, I (1601—1610); III (1616—1620), București, 1951.
DIV=N.R. Danielescu, *Importanța viilor în antichitate și în zilele noastre. Întinderea și productivitatea viilor din România. Periclitatea viticulturii prin invazia filoxerei*, în „Economia rurală", V, septembrie 1884, p. 397—401.
DOR=N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, București, 1963.
DPBA=Alexe Potlog, Vasile Velican, *Dicționar practic de biologie agricolă*, București, 1974.
DS=Dr. Gh. D. Druțu, *Studiu asupra viticulturii și vinurilor din România*, București, 1900.
DU=Lazăr Șăineanu, *Dicționar universal al limbii române*, București, 1925.
Dv.=V. Dvornic, Valentina Dvornic, *Cercetări asupra soiurilor autohtone cultivate în podgoria Dăbuleni*, în „Comunicări de botanică", III, 1965, p. 217—231.
DV=Gh. D. Druțu, *Manual de viticultură și tratamentul rațional al vinului*, București, 1893.
DVar.=I. Dodun des Perrières, *Varietățile de viță din podgoria Muscelului*, în „Revista viticolă și horticolă", București, I, 1896, nr. 12, p. 233—234.
ER, III=*Enciclopedia României*, III, București, 1939.
FME, I—V=C. Filipescu, *Marea enciclopedie agricolă*, I—V, București, 1937—1943.
GLB=Artur Gorovei și M. Lupescu, *Botanica poporului român*, Folticeni, 1915.
GN=V.D. Gheorghiu, *Note asupra viilor din împrejurimile Hușului*, în „Revista viticolă și horticolă", București, I, 1896, nr. 14, p. 271—274.
GO=Constantin C. Giurescu, *Istoria podgoriei Odobeștilor*, București, 1969.
H, I—XVIII=Răspunsuri la *Chestionarul lingvistic* al lui B.P. Hasdeu, I—XVIII, 1884, Biblioteca Academiei R.S. România, ms. rom. 3 418—3 436.
HEM, I—III=B. Petriceicu Hasdeu, *Etymologicum Magnum Romaniae. Dicționarul limbei istorice și poporane a românilor*, I—III, București, 1887—1893.
HO=C. Hogaș, *Observațiuni asupra varietăților de struguri din podgoria Huși*, Huși, 1926.
HUȘI=Ion Neamțu, V. Moleavin, A.D. Tudosie, *Monografia podgoriei Huși. Aspecte din viticultura plaiurilor moldovene*, Vaslui, 1969.
HV=B.P. Hasdeu, *Originea viniculturii la români*, în „Columna lui Traian", V, 1874, nr. 4, p. 89—95.
IM=Ion Ionescu, *Agricultura română din județul Mehedinți*, București, 1868.
IMeh.=Vasile Ionescu, *Monografia viticolă a județului Mehedinți*, București, 1928.
IORDAN, D.=Iorgu Iordan, *Dicționar al numelor de familie românești*, București, 1983.
IV=Al. P. Ionescu, *Viticultura practică*, București, 1934.
ÎV=Gh. Constantinescu și colab., *Îndrumătorul viticultorului*, București, 1963.
JO=Gligore M. Jipescu, *Opincaru, cum este și cum tribuie să hie săteanu. Scriere-n limba țăranului muntean*, București, 1881.
L=I.C. Teodoresco et Gh. Constantinesco-Ismail, *L'étude des fleurs et du pollen chez les principales variétés roumaines de vigne*, București, 1939.

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

L Ms.=A.T. Laurian și I.C. Massim, *Dicționariul limbei romane*, București, I—III, 1873—1877.
L. șt. ICHV=„Lucrări științifice", București, Institutul de Cercetări Horti-viticole, I (1957) ș.u.
LTR, 1—18=*Lexiconul tehnic român*, 1—18, București, 1957—1966.
MC=Vasile S. Moga, *Cultura viei și fabricarea vinului*, București, 1908.
MDE=*Mic dicționar enciclopedic*, București, 1972.
MDE_2=*Mic dicționar enciclopedic*, București, 1978.
MV=T. Martin, *Viticultura*, București, 1968.
NALR. Olt., IV=Teofil Teaha, Ion Ionică, Valeriu Rusu, *Noul Atlas lingvistic român pe regiuni. Oltenia*, IV, București, 1980.
NI=G.N. Nicoleano, *Introduction à l'ampélographie roumaine*, Bucarest, 1900.
OC=M. Oprean, *Cultura viței de vie pe nisipuri*, București, 1964.
P=*Pepiniera Pietroasa. Colecțiuni de vițe și pomi*, București, 1897.
PLOPȘOR=N. Plopșor, *Ceaur. Povești oltenești*, Craiova, 1928.
PO=Dodun des Perrières, *Monografia regiunii Odobești din punct de vedere viticol*, București, 1924.
POENAR=P. Poenar, *Vocabular franțezo-românesc*, I,București, 1840.
PONTBRIANT, D.=Raoul de Pontbriant, *Dicționar româno-frances*, București—Göttingen—Paris, 1862.
PP=Zach. C. Panțu, *Plantele cunoscute de poporul român*. Vocabular botanic cuprinzînd numirile române, franceze, germane și științifice, București, 1929.
PPR=Marin Popescu-Spineni, *Podgoria română*, București, 1945.
PSV=I. Popescu, *Soiuri bune de vițe*, în „Podgoreanul", Pitești, I, 1907, nr. 11, p. 174—175.
PV=Dr. Ilie Pisovschi, *Via și vinul în România*. Extras din „Viața românească", Iași, 1914.
PVV=Avram D. Tudosie, Constantin Neamțu, *Podgorii și vinuri din județul Vaslui altădată și acum*, Iași, 1974.
RC=C. Rădulescu-Codin, *O seamă de cuvinte din Muscel*, cu o introducere de dr. Gustav Weigand, Cîmpulung, 1901.
RCM=D. Rădulescu, *Considerații generale asupra vilor din județul Mehedinți, în trecut și prezent*, în „Revista viticolă și horticolă", II, 1897, nr. 23, p. 482—486.
RHV=„Revista de horticultură și viticultură", București, I (1952) ș.u.
RP=Dobre Rădulescu, *Principalele soiuri de vițe*. 1. *Vițele românești*, în „Universul", an. 53, 1936, nr. 286, p. 6 și nr. 314, p. 6.
RV=„România viticolă". Revistă lunară de viticultură și oenologie, București, I (1937) ș.u.
RVH=„Revista viticolă și horticolă", București, I (1896) ș.u.
RVP=„Revista viticolă populară", Galați, I—II (1913—1914).
RVV=Dobre Rădulescu, *Viticultură și vinificație*, Craiova, 1928.
SCRIBAN, D.=August Scriban, *Dicționaru limbii românești (etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*, Iași, 1939.
SM=Traian Săvulescu, *Mana viței de vie*, București, 1941.
SVR=Victor Lăzărescu, Olga Alexei, *Soiuri de viță roditoare și de portaltoi din România. Repertoriu bibliografic*, București, 1972.
TAV=I.C. Teodorescu, *Activités viticoles sur le territoire dace* (Édition revue et complétée), București, 1968.
TC=I.C. Teodorescu, *Caracterizarea diferitelor podgorii ale României*, București, 1925.
TD=I.C. Teodorescu, *Contribuții la cunoașterea podgoriei Drăgășani*, în *Podgoria Drăgășani*, București, 1943, p. 6—34.
TDRG=Dr. H. Tiktin, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, I—III, Bukarest, Staatsdruckerei, 1903—1924.
Td. V=I.C. Teodorescu, *Cum trebuie refăcute viile*, în „Viața de țară", II, 1924, nr. 13, p. 5.
TI=I.C. Teodorescu, *Inventarul centrelor viticole cele mai importante din România*. Extras din „România viticolă" nr. 3, 4—5 și 6, 1942, București.
TIP=Al. O. Teodoreanu (Păstorel), *Inter pocula*, ediție și prefață de Titus Moraru, Cluj, 1973.
TP=I.C. Teodorescu, *Problemele actuale ale viticulturii noastre*, București, 1934.
TR=I.C. Teodorescu, *Soiuri de vițe cultivate în România*, București, 1926.
TS=I.C. Teodorescu, *Cele mai recomandabile specii și varietăți de vițe pentru România*, București, 1930.
TSP=I.C. Teodorescu, *Sortimente provizorii pentru regiunile viticole ale României*, în „România viticolă", IV, 1940, nr. 3, p. 93—101.
TV=I.C. Teodorescu, *Viticultura*, București, f.a.
TVA=I.C. Teodorescu, *Vițele americane port-altoi*, București, 1926.

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)

TVR=I.C. Teodorescu, *Valoarea productivă a viţelor româneşti*. Extras din „Buletinul agriculturii", II, nr. 3—4, Bucureşti, 1928.
ŢV=Constantin Prisnea, *Ţara vinurilor*, Bucureşti, 1933.
U=Dr. A. Urbeanu, *Studiul alcoolismului în România. I. Istoricul băuturilor alcoolice în România. II. Producţia şi consumaţia băuturilor alcoolice în România în raport cu poporaţia în secolul al XIX-lea*, Bucureşti, 1908.
VIN=V. Cîrnu-Munteanu şi Corneliu Roman, *Vinurile României*. Studiu economic şi chimic, Bucureşti, 1900.
VŢ=„Viaţa de ţară". Revistă de economie rurală, Bucureşti, I (1923) ş.u.
VVA, I—VII=P. Viala et V. Vermorel, *Traité général de viticulture. Ampélographie*, I—VII, Paris, 1901—1910.
VVC=Th. Volcov, *Valoarea comparativă a unor soiuri de viţe cultivate în podgoria Huşi*, Huşi, 1935.

SUBSTANTIFS PROPRES DEVENUS COMMUNS DANS LA TERMINOLOGIE VITICOLE

RÉSUMÉ

En base d'un matériel provenu, pour la plupart, d'enquêtes dialectales directes, l'auteur propose de nouvelles étymologies pour deux mots de base de la terminologie viticole concernant les variétés de raisins : *gordin, -ă* et *zghihar, -ă*.

Gordin, -ă n'a pas une origine slave ou dace, comme certains auteurs l'ont soutenu ; il provient du nom de personne *Gordin* (attesté dans des documents du XVII^e siècle en tant que nom d'un propriétaire de vignobles), au sens initial de „raisins cultivés dans ou provenus du vignoble de *Gordin*". Certaines autres variantes existantes (*gordan, gorgan, gordean, gorden* etc.) ont pû être associées à d'autres noms de personnes, comme : *Gordan, Gorgan, Gorgă, Gordie* etc.

Zghihar, -ă, forme imposée par les traités de spécialité, est rencontré surtout en Moldavie sous le nom de *chihar, -ă, chihoară* (mot-titre dans DA), *ghihar, -ă, schihar, -ă*, etc. Les enquêtes dialectales menées par l'auteur dans des localités du département de Vaslui et dans des zones limitrophes ont mis en évidence l'existence de la forme *bihar, -ă (bihoară)*, variété de raisins dont définition correspond à celle donnée par les ampélographes à la variété *zghihară*. L'on arrive à la conclusion que le terme *bihar, -ă* devrait être considéré mot-titre, sous lequel le DLR pourrait faire figurer les variantes nommées. Le mot provient du nom topique *Biharea* (voir aussi *Biharia, Bihor*) au sens initial de „raisins cultivés dans ou provenant de *Biharea (Biharia, Bihor)* ; les autres formes (variantes en *chi, ghi, s, z,*) sont les conséquences de certains processus phonétiques (dialectaux).

Centrul de Lingvistică, Istorie Literară şi Folclor
Iaşi, str. Codrescu, nr. 2

BDD-A1380 © 1986-1987 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 01:55:03 UTC)